

Riigiaparaadi valitsemisvõimekus

Riigiaparaadi toimimine nii loob tänapäevasele riikluse praktilise sisu kui võimaldab sellest tulenevaid legitimsioonitajajärgi. Riigiaparaadi ehitamine mitte ainult ei käivita modernse riigi kujunemise protsessi, vaid jääb selles pidevalt oluliseks.

Toimimise sisuliseks keskmeks on modernse riigiga ilmuv uue kvaliteediga süsteemse valitsemise võimekus, mis põhineb ühiskonda palju sügavamalt tungida võimaldavate valitsemistehnikate väljaarenemisel. Modernsusega riigivõim ka spetsialiseerub, taandudes erasfäärist (absolutistlik-merkantilistlikku riigimajandust asendab turg ja riigitulud tekkivad maksudest), ent võttes ühemõttelise juhtrolli avaliku sektori põhitegevuste osas (Habermas 1998: 108-109). Valitsemistehnikate innovatsioon väljendub süsteemselt korraldatud pädevuspõhises ametnikkonnas, täiesti uue kvaliteediga sotsiaalmajanduslike andmete kogumise ja arvepidamise tehnikates, planeerimisvõimekuse kasvus, maksustamises ning sisuliselt sunnijõu monopolis nii sisemise rahu tagamise ja õiguskorra kehtestamise (politsei jt) kui välisjulgeoleku (sõjavägi, piiride kontroll, luure jne) mõttes (vt nt Raadschelders 1998, Flora jt 1999, Pierson 2004).

Lisaks tehnikatele areneb infrastruktuurilise ehk taristulise võimu käsitlus, mis põhineb tõdemusel, et avalik võim saavutab seniolematu haardeulatuse ja sügavuse tänu teiste ühiskonna toimijate kaasahaaramisele ja võimustamisele. Erinedes oluliselt senisest ennekõike sunniähvardusel põhinenud despootliku võimu käsitlusest, tekkib riigiinstitutsioonide infrastruktuurilise valitsemisvõimekus osalt võimu väljajagamisest teistele ühiskonna toimijatele. Viimased suudavad oma tegevusala spetsialiseeritumalt ja kvaliteetsemalt korraldada, samas süstematiseerib ja koordineerib keskvõim nende tegevust. (Mann 1993, Goverde jt 2000) Seega põimib infrastruktuuriline võim ka ühiskonna sidusamalt kokku.

Kokkuvõtlikult võime riigiinstitutsioonide tänapäevase valitsemisrolli võtta kokku nelja keske funktsiooni kaudu (Peters ja Pierre 2006: 215-216).

1. Esiteks pakkuda kokkulepitud mehhanism prioriteetide määratlemiseks ja võistlevate prioriteetide vahel valiku tegemiseks. Turul ja võrgustikel puudub selleks protseduurilise demokraatliku valitsemisega võrreldav legitiimsus.

2. Teiseks koordineerida ja selgitada igapäevavalitsemises hea halduse tagamiseks poliitikaid, mis seoses demokraatliku poliitilise konkurentsiga on ebaühtlased. Kuigi vähemformaliseeritud koordinatsioonimehhanismidel on teatud võimalusi, saab lõviosa koordineerimise vahenditest toimida institutsioonide kaudu nagu valitsus kabinetid ja keskagentuurid.
3. Kolmandaks rakendada poliitikaid, sisuliselt majandust ja ühiskonda juhtida. Kuigi selles klassikaliseks avaliku bürokraatia tegevusalaks peetud valdkonnas kasutatakse üha rohkem sotsiaalpartnereid, jääb keskne suunav roll avaliku võimu institutsioonidele.
4. Poliitika tulemuslikkuse jälgimine, järelevalve ja tagasisidestamine. Kuigi erasektori ekspertinstitutsioonid võivad lõiguti kontrolli pakkuda, tagab valitsemise ühtlase tagasisidestamise ikkagi avalik korraldus.

Legitimeerimise mõttes tähendab modernse valitsemismudeli väljaarenemine ühelt poolt tugevamat riigiaparaadi rollitaju, enesekindlust ja refleksiivsust ning teisalt võimaldab kujundada kodanikele selgepiiriline, ratsionaliseeritud ja põhiosas turvaline keskkond ning saavutada suurem rahulolu, süsteemsem kaasamine jt hea halduse arendamisel eesmärgiks seatavad tulemused. Kvaliteetne ühiskonna korraldamine tõstab kodanike rahulolu ja seotust riiklusega.